

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet

Förstärkning av lärosätenas strategiska forskningsanslag

I SUHFs inspel till den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen (2023-10-31) påtalade vi vikten av att förstärka lärosätenas forskningsanslag för att åstadkomma en bättre balans mellan direkta anslag och externa forskningsbidrag, och därmed ge lärosätena ökade förutsättningar och rådighet för egna strategiska satsningar. SUHF har sedan dess tagit fram ett underlag som kompletterar och förstärker argumentationen för en förstärkt basfinansiering. Resultaten av den genomlysningen återfinns i den bifogade rapporten.

Vi menar att regering och riksdag bör genomföra en förstärkning av de direkta anslagens andel av lärosätenas totala forskningsfinansiering. De direkta anslagen är i själva verket lärosätenas strategiska anslag som i dagsläget tyvärr i allt för stor utsträckning binds upp och öronmärks genom exempelvis medfinansiering av externa bidrag. En förstärkning skulle på sikt främja ett komplementärt system där finansieringsformerna kan stärka varandra och bidra till ett kraftfullt och kvalitetsdrivet forskningssystem. Förändringen i balansen bör vara betydande och ingå som en central del av en tydligt formulerad och långsiktig riktning. Det är av vikt att både universitet- och fakultetsledningar samt individuella lärare eller forskargrupper kan sträva mot en situation där utlysningar om forskningsmedel har mindre påverkan på vilka forskningsfrågor som prioriteras internt.

Utifrån dessa ställningstaganden menar vi, i likhet med vad som föreslogs i Styr- och resursutredningen (SOU 2019:6), att regering och riksdag bör sätta ett långsiktigt riktmärke för andelen direkta statsanslag för forskning. För att skapa en robust och dynamisk forskningsfinansiering bör de direkta medlen för forskning långsiktigt utgöra minst hälften av de totala forskningsintäkterna vid universitet och högskolor i Sverige. En lämplig tidsplan för detta är förslagsvis att under en åttaårsperiod uttala ett riktmärke i förhållande till den totala finansieringsbilden trots att regering och riksdag endast styr över en del av de samlade forskningsmedlen. En sådan inriktningsförändring bör ske genom en gradvis ökning av de direkta strategiska forskningsanslagen i samband med nästkommande forsknings- och innovationspolitiska proposition.

En höjning av de direkta anslagen för vetenskaplig och konstnärlig forskning som andel av den totala forskningsfinansieringen kommer ha stor positiv inverkan på forskningens mångfald, bredd och spets och ge lärosätena ett större eget mandat både vad gäller forskningens inriktning, och dess genomförande.

Hans Adolfsson, ordförande SUHF

Bilaga: Bjare, U. & Fredman, P. (2024). *Ökat beroende av externa medel för forskning och utbildning på forskarnivå*. Rapport. SUHF. ISBN 978-91-989285-2-5. <https://suhf.se/app/uploads/2024/03/Okat-beroende-av-externa-medel-Bjare-Fredman-april-2024.pdf> (hämtad 2024-04-04).